

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Atlas minor Gerardi Mercatoris

Mercator, Gerhard

Amsterodami, 1610

Provincia, la provence

[urn:nbn:de:bsz:31-118360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-118360)

*Regio unde dicta**Situs.**Cœli temperies.
Soli fertilitas.**Imperium majo-
rum.*

HACTENVS de Aquitania & Regno Arelatensi : sequitur *Provincia*. Huic præstantissimo Galliarum traçui, etiam ultra Rodanum ad Garumnam usque *Provincia* nomen inditum, quod ab Romanis in *Provincia* formam multis ante Christum natum annis redactus, quod hodieque impositæ quondam conditionis nomen mordicus in exigua sui portione in qua *Massilia* & *Aqua Sextia*, retinet per excellentiam, utque ostenderet se primam, non quidem ordine, sed dignitate inter omnes Imperii Romani fuisse Provincias. Est enim totus ille Narbonensis Ager pars totius Franciæ præstantissima. Coniacet *Provincia* ad Septentrionem Delphinatus, montium interposito Velæorum, qui vulgo *Velaye*, intercurfuque magnæ partis Druentii Fluminis: Orientale ejus Latus claudunt & Alpes, & Varus Fluvius, cujus sinistra ripæ adfidet Nicæ, Italiæ hic principium: qua Meridies est, ab Gallico pulsatur Mari: Occidentalis illi limes partim Arausiorum Principatus & Avenionensis vel Venissæ Comitatus, hujus quondam partes, Francorumq; Ditionis, nunc autem aliorum principum: partim Rodanus, integer, Lugduno Arelatem usque, ad Languedokii Parlamenti Iurisdictionem spectans. Cœlum hic mite, clemens & valde purgatum. Ac provincia, de qua mihi sermo, præter Segetes, Fructus profert, non sollicita cultura, nobilissimos vuarum passerum Ficumque tanta hic copia, ut portio Europæ sufficiat. Ros-Marinus, Myrtus, Juniperi bacca, aliaque id genus larga hic manu ab Natura proveniunt, callanæ, Mala Citria Cydonia. Granata Crocus, Oryza, familiaque pleno ibidem Cornu funduntur. Vites generosissima dant Vina. Solum denique passim gratum, ferax, Benignum. De Antiquissimis porro *Provincia Comitibus* pauca inveniuntur. Tempore Ludovici VI II Francorum Regis, legimus in vetustissimis Annalibus fuisse *Raimundum Berengarium Provincia Comitem*; ejusque Filiam unicam & Hæredem *Beatricem*, uxorem fuisse ductam ab *Carolo Andium & Cenomanorum Comite*, ejusdem Ludovici Regis Filio, qui hoc matrimonio *Provincia Comitatus* est adeptus. Successit huic *Carolus Claudus* Cognomine, princeps Salernitanus, & Rex Neapolis. Hunc sequutus est Filius *Robertus*, Dux Calabriae, & Rex Neapolitanus. Robertum Avum excepit *Ioanna* cujus pater *Carolus*, Calabriae Dux, jam vitam cum morte commutarat) testamento cum Regina Neapolis, cum *Provincia Comes* facta. Hæc *Ludovicum Andegavensem*, Ioannis Francorum Regis Filium, quem explendo in aduersarios odio adoptarat, Successorem & in aliis Principatibus, & in eodem Comitatu reliquit. Post Ludovicum Comes factus est Filius ejus *Ludovicus* II; quem sequutus *Ludovicus* III Filius, quum etiam ab *Ioanna* II Neapolis Regina in Regem Siciliae, Calabriaeque Ducem esset adoptatus, improlis Successorem habuit in suis Principatibus, ex consensu ejusdem *Ioannæ* II, *Renatum Andegavensem*, Fratrem. Hic quum Regni Neapolitani *Provinciaque Comitatus* jura resignare nollet Renato Lotharingiæ Daci, ex Filio *Iolanta* Nepoti, ea transcripsisse memoratur in *Carolum* Fratrem, Cenomanorum Comitem: qui Filio *Carolo* orbatur *Ludovicum* XI, Francorum Regem, omnium Bonorum Hæredem instituisse scribitur. Alii suprema id *Renati* voluntate factum volunt: non absque gravissima iustissimaque Renati Lotharingici expostulatione. Habitant

Septentr 10

Habitarunt hic olim *Salyi, Aquenses, Arelatenses, Sextani, Sentii, Ebroduntii, Dinienses, Vesdiantii, Sanicensis, Neracii, Vencienses, Vulgenses, Aptenses, Reienfes, Ostavianii, Communi, Foro-Julienfes, Segestoru, Albici, Oxubii, Deciani, & alii.* Sunt autem in Provincia sub Parlamento Aquensi, præter multa minorum gentium opida, urbes, duæ quidem Archiepiscopales, undecim autem Episcopales. Archiepiscopales sunt *Aqua Sextia & Arelate: Aqua Sextia Colonia*, Latinis, Paterculo, Solino aliisq; dicuntur: quæ *Aqua Sextia Colonia* Ptolemæo: *Sextilia* est apud Platarch. in Vita C. Marii; *Aqua Sextia* Itinerariæ tabulæ. *Coloniã Iuliam Aquas* vocat Lapis qui hodie Lugduni ad D. Benedicti: item alius ad ipsas Aquas. *Colonia* item *Iulia Aqua Sextia*, *Legio xxv* vocatur in antiqua inscriptione, Nummoque Vespasiani, Huberto Goltzio. *Aqua* quidem, quod *Aquarum* ibi *Calidarum*. Balnea: unde & hodie *Aix*: *Sextia* ab C. Sextio Calvino Cos, anno ab v. c. 10 cxxx, Hic enim victa Salyorum Genæ, *Coloniã Aquas Sextias* condidit, eò consilio, ut Romanum illic collocaret præsidium: quo Barbaros ex iis reprimeret littoribus, quæ ex Malsilia ducunt in Italiam, quum Malsiliensibus illis coercendis non suppetere vires. Legendus Livi. lib. 1. x. 1 ab. v. c. *Iulia Augusta* vero ab C. *Iulio Cesare Augusto*, qui eam Colonis auxit, deditis eo Legionis xxv Veteranis. Parlamenti Provincialis sedes, quod inde *Aquense*. Partim ad *Aquas Sextias*, partim in Italia, in Campo Raudino, vicit Cimbro Germaniæ populos, quique ipsis se junxerant, Tigurnos Ambronesque Gallicas Nationes, C. Marius. Nota Historia. Alibi etiam hac de re nonnulla. *Arelate* simpliciter Orofio & Aufonio lib. de Urbibus in Egigraphæ & ipso carmine vi 1; *Arelate* eidem Aufonio in eodem carmine, & aliis: *Arelate* Cæsari, Plin. Sucto. in Ti. Principis Vita, Melæ, & aliis: *Arelate* denique Strab. quæ *Arelaton* Salyorum *Colonia*, Ptol. & *Arelate*, *Sextanorum* Plin. Ut *Colonia* meminerunt Lapidés de quibus paulo ante, ad *Aquas Sextias*, *Salyorum* quidem, ab antiquissimis Galliæ populis; *Sextanorum*, ab Legionè vi, cui hic sua fuerunt Stativa. Hodie *Arles*, plurali voce. *Thelinen*, olim nuncupatam ab Græcis eam incolentibus, memoriæ prodit Festus Avienus. *Mamburica* cognominatur, quam ob causam nescitur, in inscriptione pulcherrima, quæ ibidem in Columna legitur, teste V. N. I. Scaligero. *Constantina* ut diceretur, quæ Septem Provinciarum, Viennensis, utriusque Narbonensis, utriusque Aquitanæ, Novempopulanz, & Alpium maritimarum, conventus ageretur, sanxit Fl. Constantinus Imperator. *Gallulam Romanam* vocat Aufonius, carmine, cuius memini. Vrbs ad Rodanum sita. Ad sinistram ripam hodie. Itineraria Tabula collocat ad dextram, ubi hodie Languedokium. Aufonius *Arelatum* Rodani fluentis interscindi, notat. Unde & duplex eodem lib. de Vrbi. in extremo Mosella & Epistola xx 1 1 ad Paull. quod videlicet in duas partes ab Rodano cecideretur. Hodie, mutata ibi rerum facie, simplex est, tota in ripa Rodani, quæ Italiam respicit, posita, septa undique paludibus, in quibus præferoces aluntur Boves. Putatur hinc major fuisse, creduntque magni viri partem urbis olim florentissimæ alteram ab Gothis excisam. Emporium autem fuisse satis constat ex Aufonio. Grata olim Regibus Burgundiorum sedes fuisse legitur. Postea Comirum Provincialium fuit domicilium. Primus ibi Episcopum egisse scribitur D. *Trophimus*, Pauli Apostoli Discipulus, anno Imperii Neronis secundo in Gallias ab eo destinatus, ex cuius fontibus, ut Sosimus Pontifex M. scribit univèrsa Gallia Fidei rivulos accepit. Arce

Arce potens hodie, *Honorato Hilarioque*, Præfulibus quondam suis, est clara. Et hæc de Archiepiscopalibus Provincia Civitatibus; Episcopales sunt undecim, in quis, quod absque aliarum fiat indignatione, primas dabo *Massilia*. *Massiliam* Latini omnes, Græcique nominant nonnulli: quæ, *Massalia* Strab. Steph. Veteribusque Nummis: *Mafalia* Ptol. *Marseille* vulgo. *Phocænsium Græcorum* in Asia Minore est Colonia. Condita Olympiade xlv, scribente Solino; tempore Tarquinii Regis, ut notat Iustinus lib. xlviii. Plutarchus in Solone conditam scribit a *Proto*, qui *Protis* aliis dicitur. Situm petroso in loco, indicat Strabo, prope ostia Rodani amnis, in remoto sinu, velut in angulo Maris, ait ex Trogo Iustinus. Rempublicam portio Mafsilienfium tantopere laudat M. Tullius, ut, audiente populo Romano, dicere auderet in defensione Fontei, *Croitaris illius Disceptionem, atque Gravitatem non solum Græcia, sed pene cunctis Gentibus anteponendam*. Episcopos suos numerant ab D. Lazaro, quem Christus ab morte suscitavit. Hæc de Mafsilia: reliquæ urbes Episcopales sunt *Dme: Dmia* Plin. Ebroduntijs: *Dmia* Pt. in Sentiis, *Grasse* *Grassense* *Opidum*. *Glandeve* *Glannate* Viris Doctis latine scribentibus: *Glannatena* Civitas, Notitiæ provinciarum Galliæ in Viennensi xv: In alijs libris est *Glanatica*, in quibusdam *Glannatena*. Falluntur qui *Glannum* Plinii, Melæ & Antonini cum *Glannate* confundunt. *Glannum* enim Antoninus ponit inter Cabellionem & Arelatum: at quam procul inde *Glannate*? Quid *Glannum* hodie ignoratur. *Senau*, *Sanition*, Veldantiorum Opidum in Alpibus Maritimis, Ptol. *S. Paul de Vinces: Vintium*, Nervusorum opidum in Alpibus Maritimis, Ptol. *Ventia*. Dioni. *Apt: Apra Julia: Vulgentium* Plinio; *Avia Julia* & *Abreulia* corrupte apud Antoninum: Nam in melioribus est *Apta Julia*: ut & in Itineraria tabula. *Ries: Rejus*, Notitiæ provinciarum Galliæ, in qua sub Viennensi lxx sic legitur; *Civitas Reiusum*, id est *Reius*. In tabula itineraria, scriptum est *Reis Apollinaris*: quod nondum liquet. *Ferius*, *Forum Iulij* Planco ad Ciceronem, *Forum Iulium*, Commonorum urbs Ptol. COL. IVL. OCTAV. in Augusti Nummo apud Goltzium: *Forum Iulium Octavorum* Colonia quæ *Pacensis* appellatur & *Classica*, Plin. Hodie portus est Marinus. *Cisteron*, *Segusero* apud Antonium & in Itineraria Tabula: *Cessero*, inquit suis ad Merulam literis Iosephus Scaliger, Plin. apud quem tamen excusum est *Cessero*. Sed Merulæ semper Pliniana *Cessero* eadem cenferi solet cum ea quæ *Cessero* apud Ptol. Tolosæ & Carcaffoni connumerata, quæ hodie in Languedokio *Castres Tolon Telonum* Doctis Latine scribentibus; *Telo Martius*, Antonino, Opidum in interiore Maris recessu, novem leucis, Mafsilia. Hæc de Episcopalibus: sunt alia non minoris nominis & antiquitatis Opida: *Antibe*, *Antipolis* Deciatorum Opidum Ptol. *Opidum Latinum*, *Antipolis*, Plin. Tacitus *Antipolim Narbonensis Gallie Municipium* appellat: *Coloniam* Nummus Titi Imperatoris. *Olbia* Ptol. Melæque nota, *Yeres* vel *Hieres* hodie cenferi, ad Mare, tribus fere leucis Telono. Contra Opidum iacent nobilissimæ Insulæ, quæ Ptol. *Stachades*. *Lignustides*, Steph. Hodie opido cognomines, *les Ifles* dicuntur de *Yeres* vel *Hieres*, Coralium ibi colligitur optimum, & quo non aliud præstantius in Mari Ligustico. *S Maximin*, *Tecolata* videtur Antonino in Itinerario, sex grandioribus leucis Mafsilia, versus Boream. *Tarascon* Ptol. ad sinistriorem Rodani ripam: cui in dexteriore opposita visitur *Belloquadra*, vulgo *Beaucarre* fluvio tantum intercurrente. Comitatus dignitate fulgent Opida: *Sault*, *S. Gullis*, & alia.